

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Національного університету
«Одеська політехніка» Міністерства
освіти і науки України за спеціальністю
281 «Публічне управління та
адміністрування»
доктору наук з державного управління,
професору
Колісніченко Н.М.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента,
Мануїлової Катерини Віталіївни на дисертацію **Вербановського Володимира
Володимировича** «Протидія корупційним ризикам в системі публічної
служби», подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Національного
університету «Одеська політехніка» для присудження ступеня доктора
філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за
спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, темами

Тема протидії корупційним ризикам в системі публічної служби є
надзвичайно актуальною та важливою в сучасному світі.

Корупція являється серйозною загрозою для розвитку демократії,
правової держави й економіки. Вона порушує принципи рівності,
справедливості та прозорості, відбирає ресурси з бюджету та підриває довіру
громадян до системи публічної служби.

Органи публічної влади відіграють ключову роль у запобіганні та
протидії корупції. Вони відповідають за ефективне управління державними
ресурсами, прийняття об'єктивних та прозорих рішень, а також за
забезпечення відкритості та доступності інформації.

Однак, система публічної служби часто стикається з різноманітними
корупційними ризиками, такими як підкуп, вживання хабарів, конфлікт
інтересів тощо. Ці ризики можуть мати серйозні наслідки для суспільства та
економіки, тому дослідження їх протидії є надзвичайно важливим для кожної
країни світу.

Дослідження теми протидії корупційним ризикам привертає увагу до
проблем, пов'язаних з корупцією в системі публічної служби, дозволяє:
з'ясувати причини, механізми та наслідки корупційних ризиків; визначити
ефективні практики та інструменти, які можуть бути використані для

забезпечення прозорості, та відповідальності в системі публічної служби; сприяє розробці та впровадження ефективних стратегій та політик для боротьби з корупцією, що мають важливе значення для створення справедливого, ефективного та прозорого управління державними ресурсами.

Україна має серйозні проблеми з корупцією в державній службі. Корупція в нашій державі пронизує державну службу й усі сфери життя, суттєво утрудняє розвиток країни, робить не конкурентоспроможною економіку нашої держави, порушує соціальну справедливість у суспільстві, спричиняє невпевненість серед іноземних інвесторів і поза Україною.

Після Революції Гідності та обранням України євроінтеграційного шляху уряд нашої держави почав здійснювати антикорупційні реформи та впроваджує заходи щодо боротьби з корупцією. Введено спеціальні антикорупційні органи, такі як Національне антикорупційне бюро та Спеціалізований антикорупційної прокуратури. Були прийняті законодавчі акти, які передбачають профілактичні заходи, збільшення відповідальності за корупційні діяння та зміцнення прозорості в урядових процесах.

Втім, як показує практика, що наявних антикорупційних заходів недостатньо й попри ці зусилля, корупція та корупційні ризики в державній службі України залишається серйозним викликом.

Доцільність дисертаційного дослідження підтверджується й тим, що для успішної боротьби з корупцією, необхідна наукова обґрунтованість подальшої розробки та реалізації механізмів протидії корупційним ризикам. Тому проведення наукових досліджень в цій сфері є надзвичайно важливим. Вони допоможуть виявити причини корупції в системі публічної служби, а також розробити заходи її запобігання.

У дисертаційній роботі здійснено обґрунтування теоретичних засад щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби та запропоновано вирішення актуального наукового завдання визначення пріоритетних напрямів оптимізації даного процесу в сучасних умовах державотворення з урахуванням викликів сьогодення.

Дисертаційне дослідження пов'язане з темами науково-дослідних робіт, що за участю дисертанта виконувалися як науково-дослідна робота Національного університету «Одеська політехніка» за темою: «Правове регулювання державотворення соціально-економічних відносин в Україні» (ДР 0122U002193), в якій дисертант розробив та запровадив прогресивні інструменти удосконалення організаційно-правового механізму протидії корупції в системі публічної служби, зокрема, наголосив на доцільності застосування аутсорсингу, антикорупційного аудиту, ротації кадрів системи публічної служби та вдосконаленні антикорупційного законодавства тощо.

У зв'язку із вищевикладеним дисертаційне дослідження **Вербановського Володимира Володимировича** є, безперечно, актуальним і практично значущим, оскільки отримані результати спрямовано на розв'язання конкретних питань щодо вдосконалення механізму протидії корупції в системі публічної служби.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У вступі до дисертації обґрунтовано актуальність дослідження. Визначена автором мета дослідження зумовила структуру дисертації, вибір системи загальнотеоретичних принципів, методологічних підходів і наукових методів дисертаційного дослідження.

Об'єкт та предмет дисертаційного дослідження сформульовано коректно й узгоджено з метою і завданнями дисертаційного дослідження.

Сформульовані у дисертаційному дослідженні мета і завдання вказують на глибину наукового пошуку автора та комплексний підхід до розв'язання проблеми протидії корупційним ризикам в системі публічної служби.

Детальне вивчення змісту дисертації дає підстави для висновку про те, що дисертантом повною мірою розв'язано поставлені завдання та досягнута мета дослідження.

У першому розділі здійснено ґрунтовний аналіз теоретико-методологічних засад протидії корупційним ризикам в системі публічної служби. Надано авторське визначення понять «корупційні ризики в системі державної служби», «фактор корупційного ризику в системі державної служби», «управління корупційними ризиками в системі державної служби», «протидія корупційним ризикам в системі державної служби». Удосконалено концептуальні положення щодо розуміння методології наукових досліджень у сфері державної служби, зокрема визначено поняття «методологія дослідження корупційних ризиків у системі державної служби».

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячено змістовному опису механізмів протидії корупційним ризикам у системі державної служби в Україні та світі. З'ясовано, що стандарти діяльності органів публічної адміністрації у сфері протидії корупційним ризикам відображені в міжнародних документах. Визначено, що зовнішні механізми – це механізми протидії корупційним ризикам у системі державної служби в Україні, які являють собою систему заходів, що здійснюються уповноваженими органами з питань запобігання та протидії корупції з метою мінімізації обсягів та усунення корупційних ризиків та корупція в системі державної служби України.

У третьому розділі проаналізовано принципи реалізації антикорупційної стратегії в системі державної служби на 2020-2024 роки. Серед основних принципів названі наступні: оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, цифрова трансформація, законні шляхи задоволення потреб, правова відповідальність за корупцію, формування суспільної нетерпимості до корупції.

У дослідженні запропоновані прогресивні інструменти вдосконалення організаційно-правового механізму протидії корупції: аутсорсинг, антикорупційний аудит, кадрова ротація, вдосконалення антикорупційного законодавства.

Також у дисертації визначено конкретні механізми мінімізації та усунення корупційних ризиків у різних галузях, зокрема в оборонно-промисловому комплексі, у сфері у земельних правовідносинах, судовій владі, адміністративних послугах, місцевому самоврядуванні.

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на аналізі нормативно-правової бази антикорупційного законодавства України та зарубіжних країн.

У дисертаційній роботі використана значна кількість наукової літератури. Зокрема, список використаних джерел налічує 211 найменувань. Достовірність матеріалів дисертаційного дослідження підтверджена в процесі їх апробації на чисельних науково-комунікативних заходах, в яких брав участь дисертант.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Дисертаційна робота В. В. Вербановського є результатом наукових досліджень, спрямованих на обґрунтування теоретичних засад щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби та визначенні пріоритетних напрямів оптимізації даного процесу в сучасних умовах державотворення з урахуванням викликів сьогодення.

Наукову новизну одержаних В. В. Вербановським результатів дослідження підтверджено тим, що дисертантці запропоновано новий концептуальний погляд на процеси протидії корупції в системі публічної служби в Україні, який полягає в удосконаленні організаційно-правового механізму щодо подолання цього явища, а також формулюванні теоретичних та практичних рекомендацій стосовно напрямів оптимізації даного процесу в сучасних умовах державотворення з урахуванням викликів сьогодення.

Відповідно до результатів, отриманих у процесі дослідження, сформульовано теоретичні положення й висновки, зокрема,

вперше:

- аргументовано, що теоретичний інтерес щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби з'явився лише на початку ХХІ століття;
- з'ясовано, що стандарти діяльності органів публічної адміністрації у сфері протидії корупційним ризикам відображені в міжнародних документах.
- схарактеризовано досвід Королівства Нідерландів, Болгарії, Литви, Молдови та Казахстану та інших країн щодо протидії корупційним ризикам у системі публічної служби;
- встановлено специфіку реалізації основних принципів стратегії протидії корупції в системі публічної служби на 2020–2024 роки;
- запропоновано прогресивні інституційні інструменти удосконалення організаційно-правового механізму протидії корупції в системі публічної служби (аутсорсинг, антикорупційний аудит, ротація кадрів системи публічної служби, та вдосконаленні антикорупційного законодавства);

удосконалено:

- концептуальні положення щодо розуміння методології наукових досліджень у сфері публічного управління,
- теоретичні підходи щодо розуміння системи механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні;
- наукові уявлення щодо сутності внутрішніх та зовнішніх механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні;
дістали подальшого розвитку:
- структурні елементи категоріального апарату дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби;
- напрацьовані теоретико-методологічні засади щодо внутрішніх механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні;
- наукові уявлення щодо своєрідностей щодо таких зовнішніх механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні;
- концептуальні положення щодо протидії корупційним ризикам у системі публічної служби в окремих її сферах.

Вагомим науковим здобутком дисертанта стало удосконалення організаційно-правового механізму щодо подолання корупційних ризиків.

Проведений аналіз дисертаційного дослідження дає змогу дійти до висновку, що основні наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації В. В. [Вербановського](#) є аргументованими. Висновки та пропозиції здобувача викладено лаконічно та змістовно. Наукова новизна дослідження сформульована дисертантом самостійно і має належний рівень обґрунтованості та вірогідності.

Достовірність результатів і практична значущість результатів дослідження

Достовірність результатів дисертаційного дослідження В. В. [Вербановського](#) підтверджується їх практичним упровадженням у діяльність органів публічної влади підтверджено відповідними довідками.

Наукові рекомендації, пропозиції, висновки, отримані в дисертаційному дослідженні, враховані та використані у діяльності:

- Фонду державного майна України;
- Управління контролю за діяльністю органів та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень;
- Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України,
- Оболонського управління поліції Головного управління Національної поліції у м. Києві;
- Оболонської окружної прокуратури м. Києва.

Результати дисертаційного дослідження підтверджують ефективність запропонованих автором антикорупційних заходів і рекомендацій, які включають посилення контролю, збільшення прозорості та відповідальності, вдосконалення нормативно-правової бази, підвищення професіоналізму

службовців та зміцнення етичних стандартів. Отримані результати можуть бути використані як основа для подальшого розвитку та вдосконалення системи протидії корупції в Україні.

Викладені в дисертації висновки та рекомендації можуть бути використаними: у науково-дослідній сфері та у галузі права, зокрема при формуванні засад ефективної реалізації антикорупційної програми, при створенні ефективних механізмів запобігання корупції та конфлікту інтересів, виявлення корупційних ризиків, що можуть виникнути у службовій діяльності посадових осіб; для забезпечення своєчасного усунення умов та причин виявлення корупційних ризиків, запобігання порушення етичних стандартів та організації контролю за дотриманням правил доброчесності щодо об'єктивності та неупередженості, компетентності та ефективності, належного виконання посадовими особами положень та вимог державної служби.

Практичне значення отриманих результатів дисертації В. В. Вербановського підтверджується тим, що основні теоретичні положення та висновки дослідження представлено у вигляді конкретних пропозицій, які можуть бути успішно використані в управлінській практиці під час подолання корупційних ризиків на державній службі.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження В. В. Вербановського опубліковано у 8 працях, у тому числі: у 5 статтях, 4 з яких у наукових фахових виданнях, 1 - у зарубіжному виданні; та 3 публікаціях у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів.

В опублікованих працях розкрито основні положення дисертації, що становлять наукову новизну і винесені на захист. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 МОН України та надають авторові право публічного захисту дисертації.

Детальний аналіз представленого рукопису дисертації та наукових публікацій дає підстави констатувати ідентичність публікацій і основних положень дисертацій.

Зауваження щодо змісту дисертації

Дисертаційне дослідження виконано на високому науково-теоретичному рівні, що свідчить про компетентність дисертанта і його глибоке розуміння предметної області.

Однак, важливо також зазначити, що критичний підхід до окремих позицій автора є нормальною практикою в наукових дослідженнях, оскільки це сприяє обґрунтованості та аргументованості дискусії.

Так, окремі положення дисертаційної роботи, що потребують уточнення та спонукають висловити деякі зауваження. Зокрема:

1. У вступі С. 24 автором цілком доречно було процитовано місце України у рейтингу «Індекс сприйняття корупції» (Corruption Perceptions Index - CPI) за 2021 р. Втім, на нашу думку, актуальним буде також розгляд динаміки CPI в Україні упродовж 2013 – 2022 рр.

2. У п. 2.1. (С. 89 – 101) здійснено достатньо ґрунтовний аналіз міжнародного досвіду протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в окремих країнах Євразії. Водночас у дисертаційному дослідженні не зазначено, які саме країни є найменш корумповані, а які країни є найбільш корумповані у сучасному світі й якій їх досвід подолання корупційних ризиків можна використати нашої державі?

3. На С. 150 наведено основні принципи стратегії протидії корупції в системі публічної служби на 2020–2024 рр. На нашу думку цей перелік принципів стратегії протидії корупції в системі публічної служби є повністю вичерпним та сталим, чи можливо потребує внесення певних змін та удосконалень?

4. На с. 160 – 162 наведені дані щодо корупційних правопорушень в Україні упродовж 2016 – 2021 рр. Проте, з тексту дисертації не зрозуміло, як змінилась ситуація з корупційними правопорушеннями за останні два роки?

Проте, наведені дискусійні положення, уточнення та рекомендації суттєво не впливають на наукову та практичну цінність дисертаційного дослідження у науковій галузі «Публічне управління та адміністрування».

Загальний висновок

Попри окремі недоліки та дискусійні положення, що істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, можна зробити висновок, що дисертація **Вербановського Володимира Володимировича** «Протидія корупційним ризикам в системі публічної служби», є завершеним науковим дослідженням.

Тема дисертації є вельми актуальною, а отримані в роботі наукові результати вирішують актуальне наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби та визначенні пріоритетних напрямів оптимізації

даного процесу в сучасних умовах державотворення з урахуванням викликів сьогодення.

Основні результати повною мірою віддзеркалено в опублікованих працях автора. Висновки до розділів та загальні висновки дисертації є обґрунтованими, а пропозиції мають практичну значущість.

Мова, яка використана в дисертації є науковою, відповідає академічним стандартам і передає інформацію чітко та точно.

Кожен розділ дисертації відповідає певній темі або аспекту дослідження і містить вступ, теоретичну частину, опис результатів дослідження та висновки після кожного розділу. Ця структура дозволяє читачу легко орієнтуватися в матеріалі та зрозуміти його зміст.

Висновки дисертації базуються на аргументованих і доказових фактах, отриманих під час дослідження. Вони стисло формулюють основні результати дослідження і підтверджують досягнення поставлених цілей і завдань.

Загалом, проведене дослідження та представлені результати у дисертації відповідають вимогам наукової та науково-дослідницької роботи та мають наукову цінність.

Отже, за своєю актуальністю, постановкою завдань, науковою та практичною значущістю отриманих результатів дисертація відповідає вимогам, сформульованим у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Вербановський Володимир Володимирович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доцент кафедри публічного управління
та адміністрування Одеського національного
технологічного університету,
доктор наук з державного управління,
доцент

К. В. Мануїлова

.«__»_____2023 р.